

O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI XABARLARI

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLAR
YO'NALISHI**

O'ZMU XABARLARI

ВЕСТИИК НУУЗ

ACTA NUUZ

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI O'ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETI ILMIY JURNALI

JURNAL
1997 YILDAN
CHIQA
BOSHLAGAN

2023
1/3/1

Ijtimoiy-
gumanitar
fanlar turkumi

Bosh muharrir:

MADJIDOV I.U. – t.f.d., professor.

Bosh muharrir o'rinbosari:

ERGASHOV Y.S. – f-m.f.d., professor.

Tahrir hay'ati:

Sagdullayev A.S. – t.f.d., akademik.

Ashirov A.A. – t.f.d., prof.

Balliyeva R. – t.f.d., prof.

Malikov A.M. – t.f.d., prof.

Yusupova D.Y. – t.f.d., prof.

Murtazayeva R.H. – t.f.d., prof.

Mo'minov A.G. – s.f.d., prof.

Nishonova O.J. – f.f.d., prof.

Abdulayeva N.B. – f.f.d., prof.

Madayeva Sh.O. – f.f.d., prof.

Tuychiyev B.T. – f.f.d., prof.

Utamuradov A. – f.f.n., prof.

Muxammedova D.G. – psix.f.d., prof.

Boltaboyev H. – fil.f.d., prof.

Rahmonov N.A. – fil.f.d., prof.

Shirinova R.X. – fil.f.d., prof.

Siddiqova I.A. – fil.f.d., prof.

Sa'dullayeva N.A. – fil.f.d., dots.

Arustamyan Y.Y. – fil.f.d., dots.

Pardayev Z.A. – fil.f.f.d., PhD.

Mas'ul kotib: **PARDAYEV Z.A.**

TOШKEHT – 2023

MUNDARLJA

Tarix

Akramov D. Sovet boshqaruvi davrida o'qituvchilar tayyorlash tizimi.....	4
G'ulomov I. O'zbekiston SSRda demografik siyosat (1937-yilda o'tkazilgan aholini ro'yxatga olish tadbiri misolida).....	8
Latipov J. Xitoydagi Lyao sulolasining "Shimoliy-janubiy sulolalar" muvozanati shakllanishidagi o'rni	11
Nazarova D. Uy muzeylarining shakllanishi va rivoji	15
Parmonov Sh. Shahrisabz bekligi Amir Haydar va Amir Nasrullo davrida	18
Savriev J. Qosim Shayx Azizon yodgorlik majmuasi qurilishi tarixiga ayrim chizgilar	23
Xolikulova X. Imkoniyati cheklangan shaxslarni jamiyatga moslashtirishda nodavlat notijorat tashkilotlarning tutgan o'rni	26
Falsafa. Pedagogika. Psixologiya. Metodika. Sotsiologiya. Siyosiy fanlar. Islomshunoslik	
Abdisoatov E., Allanov O. Xorijiy mamlakatlar hududlarida amalga oshirilgan kiberhujumlar tendentsiyasi xususida	28
Abdullaeva Sh., Ergasheva M. B. Blum taksonomiyasi asosida pisa tabiiy-ilmiy savodxonlik darajalarini pedagogik jarayonga tatbiq etish	31
Alimatova N. Ta'lim sifati va raqobatbardoshlik.....	34
Arapbayeva D. Oiladagi inqirozlar va ularning namoyon bo'lishi.....	38
Axmedov X. Boshqaruv kadrlarini tayyorlash – davr talabi	41
Axmedova M. Kredit modul tizimida OTMda tilshunoslik fanlari uchun o'quv topshiriqlarini takomillashtirishning pedagogik, lingvodidaktik zaruriyatlari	45
Axmedova U. Ta'lim jarayonida talabalarning kreativlik qobiliyatini loyiha texnologiyasi orqali rivojlantirish samaradorligi	48
G'ofirov M. Bo'lajak muhandislarni umumkasbiy tayyorgarligini modulli o'qitish asosida rivojlantirishning pedagogik texnologiyalari, tamoyillari.....	51
Jo'raqulov F. Mahalliy davlat hokimiyati tizimini isloh etishning demokratik xususiyatlari va milliy jihatlari.....	54
Zarifbaeva Sh. Global axborot-psixologik xavfsizlik texnologiyalarining nazariy-metodologik asoslari	59
Ikramova D., Avazmetova I. Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'sishi va rivojlanish davrlari	63
Имомов М. Влияние факторов окружающей среды на качество жизни и здоровье студенческой молодежи	66
Kambarov A., Jabbarov Z. Globallashuv sharoitlarda biologik (bakteriologik) qurollarning shikastlovchi ta'siri va oqibatlari	69
Karimjonova F. Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini shaxsga yo'naltirilgan ta'lim orqali ijodiy faoliyatga tayyorlash tizimi	72
Karimov B. Integrativ uzviylik - bo'lajak mutaxassislarni normativ-metrologik vakolatini shakllantirish omili.....	75
Karimov F. O'rta yoshdagi 45-60 yoshli erkaklar uchun jismoniy tayyorgarlikni hisobga olgan holda sog'lomlashtiruvchi mashqlar jamlanmasini ishlab chiqish	77
Karimova K. Boshlang'ich sinf matematika darslarida palindrom sonlar bilan ishlash	80
Kenjayev Z. Turmush tarzi: yoshlarning siyosiy faolligi va huquqiy madaniyatini yuksaltirish istiqbollari.....	83
Qarshiboeva G. Suitsidentlar shaxsini o'rganish usullari.....	86
Qurbonova Z. Globallashuv sharoitida talabalarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasi tizimini takomillashtirishda Mahmud az-Zamaxshariy ta'limotidan foydalanish ("Atvoq uz-zahab fi-l-mavoi'z va-l-xutab" asari misolida).....	89
Mavlonova N. Fizikani o'qitishda kompetentli yondashuv asosida integratsiyasini amalga oshirish.....	92
Mo'minov A. Malakali gandbolchilarda to'p otish aniqligi va uni ta'minlovchi asosiy koordinatsion qobiliyatlarni shakllantirish tajribasi	95
Musoyeva A. The significance of research competence for pre-service and in-service teacher educators	99
Muxiddinova N. Modul-kredit tizimi sharoitida bo'lajak pedagoglarni kasbiy kompetentligini shakllantirishning ahamiyati	102
Navruzov R., Jabbarov Z., Iminjanov M. Geografik axborot tizimlarini qurolli kuchlarda qo'llash istiqbollari	105
Negova F. ESP is a learner-centered approach to teaching english as a foreign or second language	108
Nematova D. Turkiyada aholini kambag'allik darajasiga tushib qolmasligi uchun qilinadigan chora tadbirlar	111
Nosirova D. Talabalarining kasbiy kompetentligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	114
Nurullayeva Sh. Muammoli ta'lim texnologiyalarini boshlang'ich ta'lim jarayonida foydalanish imkoniyatlari.....	117
Olimjonova S. The ways of developing speaking skills for elementary level	120
Otaqulov O., Nasriddinov O., Isomiddinova O. O'quv jarayonida Maple dasturidan foydalanib, Bernulli tenglamasini yechish	123
Ravshanov L. Komandirlarda ijobiy imij shakllanishining ijtimoiy-psixologik determinantlari.....	126
Rajapova E. Yangi O'zbekistonda yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishning milliy-hududiy xususiyatlari.....	129
Raupova M. Bo'lajak o'qituvchilarni huquqiy ijtimoiylashtirishning pedagogik asoslari	132
Raximova G. Boshlang'ich ta'limda matematik va tabiiy fanlar ta'limi sifatini baholash bo'yicha xalqaro tadqiqot(TIMSS).....	135
Raxmatillaev M., Roziboev M. Sport o'yinlari fakulteti umumiy bosqich talabalarining gandbol sport turi bo'yicha jismoniy texnik-taktik tayyorgarlik darajasini tekshirish.....	138
Ruzmetova M. Biznes ingliz tilini o'qitishda kommunikativ-kognitiv hamda kommunikativ-kumulyativ metodlar tadbiqi	141
Sadikova U. Amaliyotchi psixologlarning kasbiy kompetensiyasining yoritilishi.....	144
Sayfilloyev A., Sayfilloyeva Sh. Improving the methodology of primary school students' mastery activities	147
Salomova G. Bo'g'imli qisqartmalar ingliz va o'zbek tillari misolida	151
Султонова С. Особенности коммуникативного подхода к работе с текстом на уроках русского языка как иностранного в узбекских группах	154
Tagaymuratova G. Bioetika va deontologiya masalalari kecha va bugun	158

To'rayev R. Web dasturlashni o'rgatuvchi elektron muhitni yaratish bosqichlari.....	162
To'rahonova B. Bo'lajak pedagog-psihologlarni kasbiy tayyorlashda ma'naviy-axloqiy tarbiya tamoyillari	165
Turgunova N. Yoshlarga oid davlat siyosatining ilmiy-nazariy asoslari	168
Tursunov A. Harakatli o'yinlarni kelib chiqishi tarixi, turkumlari va pedagogik ahamiyati	171
Umarjonov S. "Ishoralar va tanbehlar" asariga Fahriddin Roziyning sharhi.....	174
O'rinoval D. Chet tilini o'qitishda zamonaviy pedagogik metodlar va o'yinli platformalardan unumli foydalanish.....	178
Usmonova M., Abdubannonova N. O'quvchilarida kreativ qobiliyatni rivojlantirishning didaktik asoslari	182
Xakimov A. Covid-19 infeksiyasi oqibatlarini va gerontologik muammolar.....	185
Xalikova L. Ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar vositasida talabalarning dunyoqarashini rivojlantirish usullari	188
Xalikova L. Ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar vositasida talabalarning dunyoqarashini rivojlantirish usullari	188
Xasanova G. Oliy ta'lim muassasasi o'qituvchilarining pedagogik qobiliyatini shakllantirishning metodologik asoslari ..	191
Xasanova M. Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarini kompozitsiya qonuniyatlarini o'qitish mazmunining asosiy komponentlari	194
Xurramov A. Ta'limda raqamli texnologiyalar	197
Hamidova D. Maktabgacha yoshdagi bolalarda musiqa va o'yin faoliyati orqali insonparvarlik xususiyatlarini tarbiyalash yo'llari	201
Shakarboeva Sh. Bo'lg'usi o'qituvchi faoliyatiga xos bo'lgan kasbiy psixologik xususiyatlari.....	204
Shivoqova M. Maktabgacha yoshdagi bolalarda tabiat va ilm-fan markazlari orqali kongnitiv qiziqishlarni rivojlantirish	207
Shodiyeva G. Talabalarning tabiiy geografiyaga oid kompetentligini rivojlantirish modeli	210
Shonazarov J. Davlat xizmatchisining axloqiy qiyofasi	214
Shohobutdinova D. Komizmning falsafiy talqini.....	217
Yusupova Sh. Chet tilini onlayn kurslardan foydalanib, o'qitishda Swot-tahlil metodini loyihalashtirish.....	220
Filologiya	
Abdurahmonov X. O'zbek tilshunosligi tarixida mavhum otlarning o'rganilishi va ularning ahamiyati	223
Amirova Sh. Maqol-nutq birligi sifatida.....	226
Artikov A. The problem of economy of linguistic means in the uzbek language	228
Atabekova F. The concept of realia in linguistics and translation theory	232
Begmatova R. Nemis va o'zbek madaniyatlararo muloqotda kooperatsiyaga erishishda ko'z aloqasi taktikasidan foydalanish zarurati.....	235
Бурибекова Ш. Особенности взглядов европейских ученых на развитие жанра журналистского расследования	238
Ganiyeva Sh. Leksik va sintaktik frazeologizmlar	241
Ismatullayeva I. Kontsept tushunchasining hozirgi zamon lingvistikasidagi o'rni	244
Калниязов Е. Лингвокультурологические особенности гостеприимства в английской и русской паремнологической картине мира	247
Juraeva N. O'zbek tilidagi otli birikmalarning formal modellarini ishlab chiqishning nazariy va amaliy asoslari	251
Mahmudova Z. The process of borrowing and its influence on the development of the language	255
Murodova D. Kuper hindulari kupershunoslar talqinida	258
Narxodjayeva X. Rasmiy muloqot matnida intensiyaning ifodalanish usullari.....	263
Rustamova X. Meri Oliver ijodida ruhiy va jismoniy iztirob in'ikosi	267
Salomova G. Bo'g'imli qisqartmalar ingliz va o'zbek tillari misolida	270
Safarova F. O'zbek tilida ba'zi gastronomik nomlarning tarixiy va semantik qatlami.....	273
Tulyaganova N., Yusupova Sh. Types of literary and non-literary vocabulary of the english and uzbek languages	276
Hayotova D. Konsept va tushuncha munosabati	279
Xonkeldiyeva G. O'zbek tilshunosligida kelishik kategoriyasining o'rganilishi masalasi	282
Xudoyev S. Topishmoq matnining sintaktik xususiyatlari (o'zbek-nemis topishmoqlari misolida)	285
Xusainova Z. Bpe algoritmi asosida tokenizatsiya jarayonini amalga oshirish	288
Choriyeva M. Leksik-semantik maydonda "g'urur" modelining ifodalanishi	291
Ergashev A. Saidbek Hasanovning hayot yo'li va faoliyati.....	294

Muxlisa CHORIYEVA,
BuxDU Ingliz adabiyotshunosligi kafedrasida tayanch doktoranti

BuxDU dotsenti, PhD M.B.Ahmedova taqrizi asosida

LEKSIK-SEMANTIK MAYDONDA "G'URUR" MODELINING IFODALANISHI

Annotatsiya

Mazkur maqolada 'g'urur' tushunchasining leksik-semantik maydoni haqida fikr yuritiladi. Tushunchaning ijobiy va salbiy ma'nolarda qo'llanishi, ma'noviy o'zaro farqlar, polisemantiklik xususiyati tahlilga tortiladi.

Kalit so'zlar: leksik-semantik soha, maydon, g'urur, mag'rurlik, takabburlik, faxrlanmoq, ijobiy, salbiy, o'z-o'zini hurmat qilish, polisemiya.

РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ МОДЕЛИ «ГОРДОСТЬ» В ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКОМ ПОЛЕ

Аннотация

В данной статье рассматривается лексико-семантическое поле концепта «гордость». Анализируются употребление в положительном и отрицательном значениях, взаимные различия в значении и содержании, полисемантический признак.

Ключевые слова: лексико-семантическое поле, поле, гордыня, гордыня, высокомерие, объект, гордиться, положительное, отрицательное, самооценка, многозначность.

REPRESENTATION OF THE MODEL "PRIDE" IN THE LEXICAL-SEMANTIC FIELD

Annotation

This article discusses the lexical-semantic field of the concept of "pride". The use of the concept in positive and negative meanings, mutual differences, polysemantic features are analyzed.

Key words: Lexical-semantic field, field, pride, pride, arrogance, be proud, positive, negative, self-esteem, polysemy.

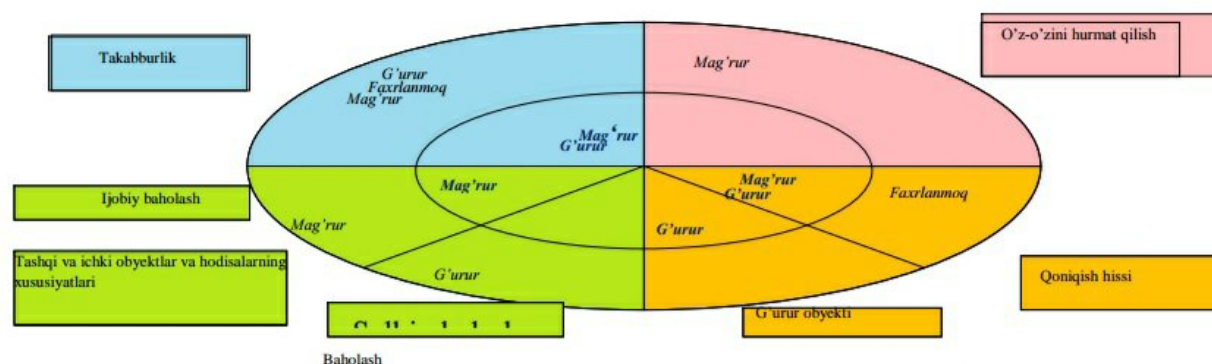
Kirish. Bizning tahlilimiz uchun asosiy ahamiyatga ega bo'lgan narsa shundaki, birliklarni ijobiy baho bilan birlashtirgan kichik maydonlar birliklarining chastotasi 4 kichik maydon birliklaridan (shu jumladan salbiy baholangan birliklar) foydalanish chastotasidan ancha yuqori. Leksik-semantik guruh asosiy "mag'rurlik"ning tarkibiy tuzilishiga, shuningdek, statistik hisob-kitoblarga asoslanib, biz "g'urur" tushunchasi ona tilida so'zlashuvchilar ongida qanday ifodalanganligini taxmin qilishimiz mumkin.

Metodlar. Mazkur maqolada qiyosiy, germeneytik, distributiv tahlil metodlaridan foydalanildi.

Asosiy qism. Ko'pincha "g'urur" tushunchasi yozuvchilar tomonidan ob'ektiv voqelikda qo'llab-quvvatlanadigan tuyg'u, sub'ekt tomonidan har qanday sababga ko'ra boshdan kechirilgan yoki tashqi shartsiz, insonning ichki o'zini o'zi anglashi sifatida tushuniladi. Ko'pincha u tashqi xatti-harakatlarda namoyon bo'ladi, lekin ta'kidlanmaydi. Aksariyat hollarda u ijobiy baholanadi. Diniy nutqda aksiologik komponentlarning siljishi kuzatiladi, bunda berilgan so'z yasovchi uyaga mansub barcha birliklar

sinonimlashtiriladi va salbiy ma'no ifodalanadi. Umuman olganda, shuni aytishimiz mumkinki, hozirgi adabiy tilda ko'rib chiqilayotgan ayrim birliklar asosiy izohli lug'atlarda qayd etilganidan beri semantik o'zgarishlarga uchragan. Shunday qilib, mag'rur so'zining birinchi ma'nosida izohli lug'atlar bilan farqlanmaydigan ikkita variantni ajratib ko'rsatish mumkin: "qadr-qimmat tuyg'usi, o'z-o'zini hurmat qilish"; o'zbek tilining milliy korpusi tomonidan olingan statistik ma'lumotlarga asoslanib, salbiy baholash komponenti bo'lgan qadriyatlar va mag'rurlik birliklarining semantik tuzilishidan asta-sekin chiqarib tashlash tendentsiyasini qayd etishimiz mumkin. Korpus ma'lumotlari, shuningdek, til rivojlanishining hozirgi bosqichida salbiy baholashni yumshatish, ayrim birliklar uchun baholash nuqtai nazaridan semantikani murakkablashtirish tendentsiyasi mavjudligini ko'rsatadi. Shunday qilib, o'zbek tilining milliy korpusi kontekstlari tahliliga ko'ra, mag'rur ot shaklida ikki ma'noga ega:

- 1.1. "mag'rur, mustaqil shaxs";
- 1.2. "takabbur, takabbur odam".

1-rasm. 'G'urur' semantik guruh va leksik-semantik guruhining ifodalanishi.

1-kichik maydon tashqi sabablarga ko'ra emas, balki sub'ektning ichki tuyg'usini ifodalovchi birliklarni o'z ichiga oladi. Bu tuyg'u ona tilida so'zlashuvchilar tomonidan ijobiy baholanadi.

2-kichik maydon - har qanday sababga ko'ra sub'ektning vaziyatdan qoniqish hissi. Ushbu kichik maydonda "hissiyot ob'ekti" mavjud.

3-kichik maydon - ob'ektlar va hodisalarning tashqi yoki mazmunli tavsiflari (bu ob'ektlar va hodisalarni belgilaydigan birliklarni o'z ichiga oladi). Ushbu kichik sohada ikkita sektor ajralib turadi: ijobiy baholash komponenti bilan g'urur ifodasi (o'zini o'zi qadrlash, muvaffaqiyat ongidan qoniqish) va mag'rurlik ifodasi, salbiy baholash komponenti bilan ustunlik hissi.

4-kichik maydon birliklarni semantik komponenti bilan birlashtiradi- "takabburlik", "salbiy baholangan mag'rurlik tuyg'usi". Shunday qilib, biz 4-kichik maydon eng zich to'ldirilganligini ko'ramiz (birliklarni "mag'rurlik, takabburlik" va "salbiy" semantik komponentlari bilan birlashtirish). Biroq, 1, 2 va 3-kichik sohalar murakkabroq strukturaviy shakllanishlar bo'lib, bu hozirgi bosqichda ushbu kichik maydonlarning birliklari kitobxon tomonidan yanada faolroq tushunishga tobe ekanligini ko'rsatadi.

Zamonaviy ingliz tilida "pride" leksik-semantik sohasining perinuklear va periferik birliklarini ko'rib chiqadigan bo'lsak, leksik-semantik sohasida yadro va periferiyani ajratish juda shartli, chunki ko'pincha bu zonalar o'rtasida aniq chegara chizish mumkin emas. Bundan tashqari, periferik mintqa ham bir xil emas, balki yadroga yaqin zonalar tomonidan tizimli ravishda tashkil etilgan.

An'anaga ko'ra, leksik-semantik sohalar yaqin va uzoq periferiyalarga bo'linadi. "Mag'rurlik" leksik-semantik sohani ko'rib chiqayotganda, yadro qismiga qo'shimcha ravishda, biz "mag'rurlik" leksik-semantik sohaning uchta zonasini ajratib olamiz, chunki ular yadrodan uzoqlashadi. Yadroga yaqin joyda (perinuklear qismida) "g'ururli" (mamnunlik, izzat-nafs, faxrlanish) hosilalari ham, asosiy ma'noda "g'urur" tushunchasining muayyan tomonlarini ifodalovchi birliklar mavjud. Ushbu zonaning birliklari yadro birliklariga qaraganda torroq semantikaga ega, lekin yuqori chastotaga ega. Bular jumlasiga g'urur, mag'rur, kibr, qadr, dimog' leksemalari hamda o'z-o'zini hurmat qilish frazemasi kiradi.

Kamdan-kam hollarda leksik-semantik guruh takabburlik, manmanlik, bema'nilik, o'z-o'zini hurmat qilish, dabdabali, shuhratparastlik (faxrlanish), so'zlashuv birliklari mavjud. Uzoq periferiyaga "g'urur" tushunchasini hosila ma'nolarda ifodalovchi polisemantika ham kiradi:

qadr-qimmat (2-ma'noda),
lordlik (2-ma'noda);
shuhratparastlik (2-ma'noda),
muhim (3-ma'noda),
muhimlik (2-ma'noda),
go'zallik (2-ma'noda);
gavhar (2-ma'noda),
zodagon (3-ma'noda),

Leksikografik manbalardagi xalq tili birliklaridan kuch-quvvat, mo'rt, ko'z-ko'z qilmoq, tortib olmoq, g'ijimlamoq, tasavvur qilmoq (2-ma'noda), puflamoq (2-ma'noda) kabilar qayd etilgan. ushbu birliklarning qiymatlari yuqorida keltirilgan lug'at leksik-semantik asosiy "g'urur" bo'limiga muvofiq to'rt guruhga bo'lingan.

-o'z-o'zini hurmat qilish, o'z xatti-harakatlarida o'zini hurmat qilish; o'zini o'zi qadrlash, o'zi haqidagi boshqalarning fikriga g'ayratli munosabat bilan birlashtirilgan"; "kasb, mashg'ulot bilan bog'liq o'z-o'zini hurmat qilish" va uning hosilalari (o'zini sevuvchi, mag'rur), qadr-qimmat,

-o'zini hurmat qilish, o'z huquqlarini anglash, o'z ahamiyati, qarashlar mustaqilligi, hukmlar; tashqi o'z-o'zini hurmat qilishning namoyon bo'lishi"

Leksik-semantik maydonning kichik sohasi "g'urur" so'zlari quyidagi semantik komponentlarga muvofiq birlashtirilgan:

sub'ektning o'ziga bo'lgan ijobiy munosabati
o'zini boshqalardan yaxshiroq deb bilish
hissiyotning doimiyligi;
sababsizlik (maxsus tashqi motivatsiyaning yo'qligi);
boshqalardan hurmatli munosabatni kutish;
shaxsning tashqi xulq-atvoridagi majburiy ifoda emas;
intensiv tajriba;
nutq sub'ekti tomonidan ijobiy baholash.

"Mag'rurlik - o'zini qadrlash tuyg'usi sifatida" tushunchasini ifodalovchi birliklar orasida ambitsiyalar ham mavjud

1) mag'rurlik, o'z-o'zini hurmat qilish;

2) haddan tashqari takabburlik, manmanlik;

Shu asosda, biz zamonaviy tilda ushbu birliklar leksik-semantik soha "g'urur" ning chekkasida ekanligiga ishonamiz. Shu bilan birga, shuhratparastlik 1-kichik sohaning "o'tkir o'zini-o'zi hurmat qilish tuyg'usi" sektoriga, 2 - ambitsiya esa "asossiz ustunlik hissi" kichik sohasiga tegishli.

Shu bilan birga, bu birliklar salbiy aksiologik komponentni ifodalaydi (mag'rur 2, g'urur 2 dan farqli o'laroq) va 2-kichik sohada alohida sektorni tashkil qiladi - "ob'ekt bilan shartlangan ustunlik hissi sifatida mag'rurlik". Ba'zi hollarda lug'at ta'riflarida bu birliklar "hissiyot ob'ektining mavjudligi" semantik komponentiga ega emas. Demak, masalan, "maqтанmoq" fe'li "boshqalardan ustunligini ko'rsatmoq, takabburlik bilan tutmoq" ma'nosini ifodalaydi. Biroq, bu fe'lning ekvalentligi instrumental holatda ob'ektning mavjudligini ko'rsatadi. Bu bilan u mag'rurlikka yaqinlashadi. "Maqtanish" tuyg'usining mavjudligini anglatmaydigan kontekstlar ham bor: Men, janoblar, sizning oldingizda maqtanishdan yiroqman (A.I.Kuprin). Shu asosda, "maqтанmoq" fe'lini polisemantik deb hisoblash kerakdek tuyuladi: maqtanmoq:

1) boshqalardan ustunligini ko'rsatish; mag'rur bo'lmoq;

2) bir narsaga egalik qilish bilan bog'liq holda ustunlik tuyg'usini boshdan kechirish; maqtanish.

Bu holda, "maqтанish" 1 kichik sohaga ishora qiladi "o'zini haddan tashqari tasavvur qilish; takabburlik", "maqтанmoq 2 - "obyekt bilan shartlangan ustunlik tuyg'usi sifatida g'urur" kichik sohasida keltirilgan. Shu bilan birga, fe'lning hosilalari mag'rur "kibrli, g'ururli" sifatidosh va undan olingan ot otdir, "ob'ekt-shartli tuyg'u sifatida mag'rurlik" tushunchasini ifodalay olmaydi va 4-kichik sohaga tegishli.

Ushbu fe'l salbiy bahoni ham ifodalaydi va "shaxsiy ustunlikning ob'ekt shartli tuyg'usi sifatida g'urur" sektoriga kiritilgan. 2-kichik sohaning "iftixor ob'ekti" sektorida 2.1 birlik g'ururiga qo'shimcha ravishda marvarid birliklari ham "boshqalar orasida o'zining xizmatlari bilan ajralib turadigan, eng yaxshi zeb-ziynat, xazinasi bo'lgan kishi (yoki nimadir)) kiritilgan. go'zallik "bezatish, bir narsaning ulug'vorligi", shon-sharaf, faxriy shuhrat; kim, o'z xizmatlari, mehnati bilan kimgadir, nimadir topshirgani haqida. keng mashhurlik, zeb-ziynat 3 biror narsani bezab turgan narsa haqida; "Kim yoki nima boshqalar orasida eng zo'r ekanligi va bir narsaning qadr-qimmatini, ahamiyatini oshirishi haqida" (Chaliapin rus opera teatrlarining bezaklari edi (Yu. Nikulin); "Birovni jozibali qiladigan axloqiy fazilatlar, xarakter xususiyatlari haqida".

Xulosa. Shunday qilib, biz 2-kichik maydonda yuqori mag'rur bo'lgan sintaktik birliklaridan tashqari yana 6 ta sintaktik birliklari kiritilganligini ko'ramiz. Shu bilan birga,

ob'ektiv ravishda belgilangan g'urur tuyg'usi (salbiy bo'lmagan baho bilan) ma'nosi mag'rur 2, g'urur 2 va mag'rur 2 dan boshqa hech qanday ifoda vositalariga ega emas. uchta fe'l, ulardan ikkitasi zamonaviy tilda keng qo'llanilmaydi (maqтанish, faxrlanish). Bir nechta otlar "g'urur ob'ekti" sektoriga kiritilgan. 2-kichik sohada mag'rur 2-dan tashqari bironta ham sifat belgilanmagan. Tahlil qilinayotgan kichik maydon leksik-semantik maydon "shon-sharaf" bilan chegaralangan "shon-sharafa intilish", shuningdek, "maqтанish". Ko'rinib turibdiki, bu semantik kichik soha oldingilariga qaraganda ancha ko'p til vositalari bilan ifodalanadi. Gap shundaki, taqdim etilgan kichik soha so'zlarining semantikasida salbiy baholash komponenti, umumiy "ortiqchalik" semasi mavjud. Me'yordan chetga chiqish tabaqalashtirilgan leksik belgilashni talab qiladi. Me'yor ona tilida so'zlashuvchiga boshidan ma'lum, kontseptsioning paydo bo'lishi bilan va og'ishlar, ijobiy

bo'lmaganlar asta-sekin amalga oshiriladi, odatda kengroq namoyon bo'ladi. Inson o'zini xatodan ogohlantirib, noan'anaviy hodisalarga imkon qadar aniq baho berishga intiladi. Shu sababli, uning ko'rinishlarini tanib olish va aniqlash uchun ko'proq til vositalariga ehtiyoj bor. Bu leksemalarning barchasi xarakter xususiyatlari, xulq-atvorining konseptual makrokomponentini bildiradi.

Sintaktik birliklari takabburlik, shuningdek dabdabali sifatdoshga ega bo'lib, "boshqalardan ustunlikning xayoliy tuyg'usi sifatida mag'rurlik" kichik sohasining asosiy qismini tashkil qiladi. Bunga mazkur so'zlarning semantik tarkibidagi "g'urur" tushunchasini ifodalovchi ma'nolarning maqomi (asosiy ma'nolar, shuningdek, uslubiy cheklovlarining yo'qligi) sabab bo'ldi. Ularning eng tez-tez uchraydiganlari mag'rur, g'urur so'zlari va ularning hosilalari, eng kam uchraydiganlari sintaktik birliklaridir.

ADABIYOTLAR

1. Кузнецова А.И. Понятие семантической системы языка и методы ее исследования / А.И. Кузнецова. - М., 1963. - 59 с.
2. Blank A. Word and concept in time: toward diachronic cognitive onomasiology. [Electronic resource] / A. Blank // Metaforic.de. - URL.: <http://www.metaphorik.de/01/Blank.pdf>. (access date: 12.12.2013).
3. Kempson Ruth M. Semantic Theory / Ruth M. Kempson. - Cambridge, 1999. - P. 1-41, 76-101.
4. Jumamurodovna, C.M. 2022. Expression of the "Pride/Hubris Motif in English Literature. International journal of inclusive and sustainable education. 1, 4 (Oct. 2022), 81-83.
5. Akhmedova Mekhrinigor. The meaning of spirituality: different approaches and development of the word. Science and practice: a new level of integration in the modern world. 2018/4/28. - P.110-113
6. Mansurovich, Sharipov Mamur. "Modernist prose in the light of intertextuality in modern literary criticism." Innovative Society: Problems, Analysis and Development Prospects (2022): 238-239.
7. Akhmedova Mekhrinigor. The meaning of spirituality: different approaches and development of the word. Science and practice: a new level of integration in the modern world. 2018/4/28. - P.110-113
8. Sumaira Nawaz, Khaitova Gulshan Bahodirovna, and Akhmedova Mehrinigor Bahodirovna. "Explanation of Agricultural Terms in Dictionaries". Indonesian Journal of Innovation Studies, Vol. 18, May 2022, doi:10.21070/ijins.v18i.606.
9. Islomov Eldor Yusupovich, ahmedova mehrinigor bahodirovna. the essence of spirituality in the uzbek language. xiii международная научно-практическая конференция " язык и культура", Челябинск, 26 апреля 2018 года. - P.12-15